

lelkesíti, ebben az esetben pszichológiai világ ; intézményesíti, ebben az esetben polgári világ ; ha a valóság tisztán szellemivé válik, a világ mithosszálesz.

A mithológiai világ realitása elemi. Közvetlenül azzal áll szemben, amivel szembenáll, ha szemben kell állnia ; befogad, ha be kell fogadnia ; elutasít, ha el kell utasítania. Az elemek mindig erők, de az erők mindig formák : élő lények, természeti történések, organikus folyamatok, történeti események. De a mithosz-világ nem azonos a természeti-világgal. A mithológiai magatartás sohasem elsődlegesen primitív, hanem másodlagosan az : a magas szellemiség odáig finomult, hogy már rá kellett jönnie a primer élet-felfogásnak minden egyéb életfelfogással szemben való feltétlen előnyére és újra felvette azt a viszonyt a világgal, amit gyermekkorára végén feladott. A magatartás ismét naiv lett és ebből természetesen következett, hogy naivan reális.

A pszichológiai fejlődésvonal Rousseautól Proustig világos, ahogy a szociológiai fejlődésvonal is az Montesquieutól az új lényegességig. A mithológiai magatartás nem hiánytalan vonal : tradíciója egyes kimagasló, elszigetelt, magányos alkotókban van. Ilyen magányosok : Voltaire, Chenier, Hölderlin, Goethe, Shelley, Wordsworth, Nietzsche, Hamsun, George, Lawrence, Powys. Ez a tradíció nem ott van, ahol az előbbi két világ tradíciója : hogy azonos szellemek összetartoznak. Éppen ellenkezőleg : csak egymástól különböző emberek lehetnek «nehéz szerzők». Ez a hegycsúcsszerűség az, ami a mithológia legmélyebb értelme, Goethe szavával : a legnagyobb, amit az ember elérhet, a személyiség.

Hamvas Béla.

ÖREG PARASZT.

*Szemében sok-sok tegnap révedez,
orcáján futkos milliónyi ránc,
lábában alszik minden régi tánc,
de ajkáról bölcs jóság csörgedez.*

*Feje fölött szép gépmadár repül . . .
Felnéz és rázza havas üstökét:
«Bolond világ ez !» — sóhajt és sötét
haraggal — lám ! — a multba menekül.*

*Az élet volt, ha szidta is talán!
De most az évek koldus asztalán
a karcos mellett ott virraszt a gond.*

*Az Isten tudja, mért engedte ezt!?
De nem lesz többé gond, baj és kereszt,
ha lenyugszik majd, mint a szöke hold.*

Vitnyédi Németh István.